

d'aquest mot, pronunciaven *mukôza* (1964). Duplicat savi, *mucós* [Lab. 1864]; *mucosa* «pell fina i humida que entapissa algunes cavitats del cos, com la boca, el nas» (Fontserè, *CiFiNat.*, 218, i lèxic); *mucositat* [Lab. 1864].

Moquis [Onofre Pou, any 1575]: «LA CUYNA --- cresol --- la mecha o bleve --- lo *moquis* o pavil: fungus; espavilar o *mocar*: exfungare, emungere» (*ThPu.*, 227); «ens havien posat un ble molt escarrancit i --- se'ns va morir; la ruentor del *muquis* llençava una claror roja i somorta, que donava a l'escena un aspecte misteriosament patibulari», «metròpoli --- que tu suposes sobtada --- pel ressò de les bombes --- es podria creure que la gent camina esverada --- disposada a escapar a fuita així que es veu un *moquis* espurnejant per terra», Coromines (*Presons*, 91; *C. d'un Visionari* xiv, § 53, 244). *Moquim. Moquet; moqueta, -quetes; moquetejar. Moquill; moquilla; moquillo; moquillada; moquillós. Moquita* [val., 1776; del cast.?] *Moquera; moquera. Moquejar; moqueig.*

Mocar [fi S. xiv]: ja en el *Torc. d'Aversó* (*mocar* i pres. *moça*, 13, 171), així com en Eiximenis i BMetge: del ll. vg. tardà *MUCCARE* [S. vi, Oribasi], mot comú amb oc. *mocar* i fr. *moucher*, però estrany a les altres ll. rom.; en el sentit 'llevar el cremallot o moquis', també en el S. xiv (*Llibre de Tres*); i en JnEsteve («*moca* aquella candela», «llevar lo moc del nas», *Li. El.*, m-3, m-5); en lloc de *mocar* diuen *amocar* els eivissencs («sonar la nariz», Pérez Cabrero) i, en part, els mallorquins i els menorquins (*AlcM*); 'desairar' País Val. i Princ.: «quant --- ixqueren al camí a rebre-la. y els digué que no se n'havia adonat de comprar-la, se quedaren *mocats* y sens poder-la lluir», MGadea (*T. del Xè* i, 172); d'on *moc* 'miquel, desaire' [*AlcM*, § 12], del qual deuen ser disfresses, per floreig verbal o criptologia, *mico* i *miquel*; una altra alteració de *mocar* ha de ser «*monca*: entretenir-se en coses improductives», pall. (Pol, Vall d'Aneu, 27) (cf. *mocar AlcM*, §§ 3, 5, 6), amb n afegida per propagació de nasal, però sobretot per la contaminació de *mançar*, que alhora contribuï a matisar el nou significat. *Mocada. Mocadell. Mocadores* [-ores: o tisores de mocar, «las tijeras con que se quita el pabilo», CROs, 1764, 155].

Mocador [1420, 1430, inv. en *AlcM* i *DAG.*]: des de 'peça de roba per mocar' passa des d'antic a les usades per vestir o fer farcells, sentit no sempre destriable en aqueixos inventaris o en OPou: «ROBES DE VESTIR --- *mocador*: sudarium, -ariolum» [*ThPu.*, 308], *DTO.* etc.; «de tants anells que li compra - li cau en del *mocadó*», Milà (*Romillo.*, 218.9); usual en tot el domini ling., fins a les Illes (eiv. «pañuelo», PzCabr.; *mukadó* i *mantonet* peça típica de les dones, a Formentera, 1963), els Pirineus (*mokadó* de la indumentària local de les dones, Vall Ferrera, 1933) i el P. Val., on en alguns punts circula una var. dissimilada: «les velles duïen el *makadó* del cap davall del capell», Xodos (1961).

Aquesta paraula era ja tan vivaç en el català medieval que va passar manllevada al sicilià *muccaturi* «fazzoletto» [G. Meli, Palerm, 1798; Mangò, *Teatro Sici-*

liano, p. 86; Rohlf, *Sitzber. Bayr. Akad.* 1975 v, 31]. Per comparació geomètrica, ho diuen, en el Gironès, d'un quadrilàter de terra entre dos rius: «a la confluència del Clot i el Ter fa un *mukadó*, tal com entre l'Onyar i el Ter», Amer (1964). Formes paral·leles són el fr. *mouchoir*, oc. mod. *mocadou* (des de Provença fins a la Garona, *mouch(ad)ou* cap al Delf. i el Llem.), *mocadé* en gascó (*TdF*), on -ATORUM dóna fonèticament -adé; i d'aquí manllevat el basc bisc. *bokadera. Mocadorada; mocadorat; mocadorera.*

Esmocar es reserva més aviat per al derivat de *MOCA*, que per a mocar el ble, però aquest també s'usa, d'on *esmocadores* [-dors 'instrument per mocar lo llum o candela: volsella', Lacav.]. D'on el compost *esmocaciris* 'sagristanet', i 'beat, beguè, rata d'església', que ja usava graciosament caricaturitzat «a la hindú» Pompei Gener, c. 1900, en les seves farses pseudo-indiques; «el món de beates i de lluisos i d'*esmocaciris* que li obria els braços ---», Coromines (1937, *La Trágica Fi de Miguel de Unamuno*); aquest usava també, com a neo-formació damunt d'això, l'expressiu, excellent i catalaníssim +*esmocalleis* per a 'legulei, picaplets': «anirà a Madrid en L. A. i --- diu que ho acabarà d'arreglar; però jo no me'n fio d'aquest *esmocalleis*» (carta familiar de 6-xi-1903): millor que el pedantesc *legulei*; i no igual a *picaplets*, que apunta a l'advocat afamegat, que crea disputes per munyir unes víctimes, o que frueix portant litigis menuts; mentre que aquí, com en el fr. *chicaneur*, tenim el matís de l'home versat només en la *chicane* o argúcia casuística, que pelluca minúcies legalistes, tant si és advocat com (en el cas d'aqueix L. A.) si no és ni això.

Altres CPT.: *Mocallums. Mocala* (traginers: Amades, *BDC* xxii, 165) 'secreció nasal dels cavalls' del compost imperatiu *moc-cala* 'baixa, moc', cf. cast. *calamoco*, que ve a ser el mateix.

Cultismes: *Mucedinàcies. Múxic. Mucina. Mucoide. Mucònic. Mucoràcies. Mucilag*, del llatí *mucilāgo*, -*aginis; mucilaginos.*

CPT.: *Muco-. Muciforme. Mucipar. Mucivor.*

MOCA, 'entranyes, ventresca, sobretot les dels animals sacrificats o pescats', mot germà de l'oc. ant. *mauca* id., d'una base *MAUKA d'origen incert: és improbable que sigui germànica, potser més aviat indoeuropea pre-romana. □ 1.^a doc.: 1308, 1313.

En una llista de peix venut a Balaguer, es refereix a la ventresca dels peixos: «emperadors, espets --- rajades, e (s)trutes, toltes les cohes e la *mocha*» es venen a tant, any 1313 (*BABL* xii, 422); també l'he trobat en una llista, crec de Sant Celoni, any 1370, perquè es refereix al riuert *Pertegàs* (veg. la cita s. v., en l'*Onom. Cat.*). També, però, es refereix als animals sacrificats per la carn, i fins a l'home; i a aquest no sempre amb matís pejoratiu, si bé no és l'equivalent de 'ventre' ni 'panxa' i ni tan sols de 'budells', sinó sempre amb la idea de les tripes o entranyes que es treuen d'una persona; o que hom presenta com a susceptibles de treure-se-li.

Parlant dels benaventurats del Cel «--- el siti e